

GYAKORLATI SZEMPONTOK A KÖZÉPISKOLÁK MŰKÖDÉSÉNEK MEGFIGYELÉSÉNÉL.

d) *Írásbeli dolgozatok.*

Gondos és tiszta-e a külső kiállítás? Mely tárgyból és mely osztályban lehet kiemelni e tekintetben a dolgozatokat, kellő számban irattak-e? Tárgyuk megfelelő volt-e s a tárgyalt tananyagból volt-e merítve? A tanár részéről az átvizsgálás és a hibák aláhuzása és a tanulók részéről a javítás, majd a tanár részéről az utánjavítás gondos volt-e? Milyen az eredmény általában és osztályonként és tárgyanként? Melyek a legjobb dolgozatok s mely osztályokban? Correctum-iratásra van-e megegyezés? A rajzok csinosak-e? Nincs-e túlterhelés e tekintetben?

«Az írásbeli munkálatokra kiváló súly fektetessék és kellő gond fordíttassék, nevezetesen, hogy azok kellő számban és a kezelt tananyaghoz alkalmazottan és következetesen adassanak fel és javíttassanak.» (1872. máj. 12. jkv. Barton főig. nyilatk.) — «Az írásbeli dolgozatok anyaga a letárgyalt olvasmányokból veendő, vagyis azoknak egyik-másik átidomított részlete lefordítandó, tehát elvetendő a paradigmák leiratása.» (1884. máj. 27. jkv. Nuber főig. nyilatk.) — «Az írásbeli dolgozatok tüzetesen javítandók.» (1873. máj. 6. jkv. Barton főig. nyilatk.) — «Az iskolai gyakorlatok rendesen feladandók. Azt vette ki, a javítások rendesek, de némelyikén a kalkulusok hiányzanak.» (1875. nov. 23. jkv. Barton főig. nyilatk.) — «Már az első osztálytól kezdve nagy gonddal és figyelemmel kell lenni az írásbeli dolgozatokra.» (1886. okt. 13. jkv. Szieber főig. nyilatk.) — «A két alsó osztályban az előirt írásbeli dolgozatokon kívül rendszeresen folytatott magyar helyesírási gyakorlatok nagy haszonnal járnak.» (Bányai főig. 985/1890. sz. r. Spitkó főig.) — «Az Utasítások is kívánják. 40. l. 4. kik. E kérdést én a Rendt. Magy. 115 l. 3. pontjában tárgyaltam.»

«Az írásbeli dolgozatok *napjai* a módszeres előirányzatokban megnevezendők. Tárgyukat pedig határozottan jelezni kell, hogy kitűnjék: a végzett nyelvtani tananyag mely részeinek begyakorlására szolgálnak.» (U. o.) — «Az írásbeli dolgozati füzetekben a dolgozatkészítés napja mindig feljegyzendő.» (Főig. eln. alatt jkvben a főig. nyilatk.)

Az írásbeli dolgozatok száma előre állapítandó meg s az így előirányzott számban irandók. Minthogy a sok nyelvtárgy mellett sok gyakorlatra van szükség, a dolgozatok mérsékeltek legyenek; a tanár a hibákat húzza alá. A javítás az iskolában történik, melyet a tanulónak

otthon kell letisztázni, az úgynevezett «pensum correctumot» benyújtani. Kell, hogy a gyakorlatok a tárgyalt tananyag körül forogjanak. Igaz, hogy a gyakorlatok kezelése egyik legnehezebb kötelessége a tanároknak; de a tanulókra nézve a legfontosabb s a legtöbb hasznot hozó.» (1876. okt. 18. jkv. Klamarik főig. nyilatk.)

Manapság a dolgozatoknak külön letisztázása nem szokásos, csak abban az esetben, ha a kidolgozás egészen rossz, vagy ha sok a törlés, piszkos vagy olvashatatlan az írás. A dolgozatjavításnak igazi célja, hogy a tanuló tudatára jusson annak: mit csinált hibásan, mért hibázott és hogy mi a hibás helyeknek ellenében a helyes kifejezés, tehát egybevetést tennie, ez pedig szabatosan és gyümölcsözően csak akkor történhetik meg, ha nem írja le egyszerűen a tábláról a javított szöveget, hanem a füzeté szélére csak a hibás helyeknek megfelelő helyesbítéseket jegyzi oda. Azért lehetne külön tisztázati füzetet is tartani, s ebbe aztán az iskolai füzetek széleire tett javítások révén az egész dolgozatot letisztázni. De míg az egyrésztől nem is fontos, másrészt aligha jut rá idő a nélkül, hogy a tanuló vagy túl ne legyen terhelve, vagy hogy a letisztázások más tárgyaktól az azok tanulmányozására szükséges időt el ne vonják. Az, hogy a dolgozatok a tárgyalt tananyag körül forogjanak, igen helyes pædagogiai elv, melyet az Utasítások is szentesítenek, szólván: «Az írásbeli dolgozatok párhuzamosan haladnak a nyelvtani oktatással, melynek pontos begyakorlása a céljok.» Általában az összes írásbeli dolgozatokra nézve a főelv, hogy azok mindig a letárgyalt tananyag köréből meríttessenek s oly nehézségek megoldását tűzzék ki, a melyek az illető, már letárgyalt egész kisebb részleteiben való tájékozódást, a tanultak megértését és alkalmazni tudását is bizonyítják. Az írásbeli dolgozatok u. i. a methodikus eljárás befejező fokozatára tartoznak, a mennyiben más problémák kitűzését és megoldását jelentik. Hogy egy-egy intézetben valamennyi osztályban az ugyanazon tárgyból úgy a tanár részéről a javításmódnak mint a tanulók kijavításának egyöntetű módon s közösen elfogadott szabályzat szerint kell történnie, magától értetődik. — Miként az osztályfői utasításokat, ezt is legezészerűbb felsőbb helyen megerősíttetni s általánosan követendő szabályként elfogadni. — A correctum-írásra nézve is meg kell állapodni. A kiknek t. i. elégtelen, alig elégséges és elégséges tanjegyük van, vagy a kiknek nagyon piszkos vagy olvashatatlan az írásuk, csak azok írják le egészen a dolgozatot újra, (természetes, hogy ugyanabba a füzetbe) a többiek csak a lapszélre javítanak. De hogy az egybevetése a hibáknak s a helyes szövegnek megtörténjék, a hibás helyeket ezeknél is alá kell húzni, s ezek is a lapszálon (esetleg, hogy a lapszéli javítás kúszálttá ne tegye a dolgozat képét, a szemközti üresen hagyott lapra) javítsák a hibákat: ezt csak azok nem tehetik, kiknek dolgozatuk teljesen érthetetlen. Sok

igen sok apróbb reflexiót tehetnék itt; de mert az írásbeli dolgozatok javításáról a Pæd. Dolg. 180—195. lapjain tüzetesen szóltam, az írásbeli dolgozatokra vonatkozólag kiadott miniszteri rendeleteket a Rendt. Magy. 137—138., 150., 153., 154., 232—235., 243., 246. és 251. lapjain ismertettem, ismétlések kikerülése céljából azokra utalom a szives olvasót.

«Az írásbeli dolgozatok számának megállapításánál szem előtt tartandó, hogy a tanév első, karácsonyi és husvétii hónapjai félhónapoknak veendőik, s az év utolsó hava egészen kiesik a számításból. — Az írásbeli dolgozatok tárgya előre megbeszélendő és csak azután adandó fel. Az írásbeli dolgozatokban a tanár megjelöli a hibákat és ráírja a bírálatot, a hibákat pedig maga a tanuló javítja ki.» (1894. máj. 27. jkv. Nuber főig. nyilatk.)

(Folytatása köv.)

DORTSÁK GYULA.

IRODALOM.

A magyar irodalom főirányai. Irta *Riedl Frigyes*. Budapest, Franklin-Társulat. (Olcso Könyvtár 369. sz.) 137 lap. Ára 30 kr.*

E kis mű, noha megjelenésének alkalmiságánál és tárgyánál fogva millenniumi ajándék s ünnepi lelkes hang lengi át, korántsem alkalmi értékű s nem is múló hatásra van szánva.

Régóta tudva van, hogy Riedl a magyar irodalomnak egyik legalaposabb ismerője, valamint az is, hogy eredetien gondolkodó fő, és mélyen és behatóan bonczoló elme. Csak sajnálta mindenki, hogy ez az előkelő tehetség oly ritkán lép a nyilvánosság elé gazdag ismereteivel, éles megfigyeléseivel, új és értékes gondolataival.

* Szivesen adunk tért ez őszinte lelkesedéstől sugallt bár inkább irodalomtörténeti szempontból írt ismertetésnek e pædagogiai folyóiratban, annál inkább, mert a bemutatott jeles mű tudomásunk szerint nemcsak tanárember műve, hanem egyenesen iskolai foglalkozásnak gyümölese is; eszméje és vázlata t. i. azon előadások alkalmával fogant, melyeket a szerző az országos kir. zeneakadémiában tartott a magyar irodalom köréből; viszont bizonyynyal vissza fog hatni az iskolára, a magyar művelődés történetének felfogására és tárgyalására ez a mű, melynek mindenesetre megvan többek közt az a szerencsés tulajdonsága, hogy gondolatébresztő. Közöljük az ismertetést azért is, mert bár motiválásától s itéleteinek formulázásától egyben-másban eltérünk is, az elismerésben osztozunk vele.